

Teatrul radiofonic

COSTUM LA DOUĂ RÎNDURI

— scenariu radiofonic
de Sergiu Fărcășan

CELE ȘAPTE TURNURI

— adaptare radiofonică după
o comedie de Eusebiu Camilar

PUMNALUL

dramatizare liberă după un
fragment din

„Romanul teatral”

de Mihail Bulgakov

Mecanicul Tiberiu Ambruș, eroul scenariului radiofonic *Costum la două rînduri*, face parte din aceeași familie cu eroii din *Steaua polară* și *Lovitura*. Îi înrudește aceeași înaltă conștiință comunistă, aceeași conduită moral-civică, generatoare de gesturi și atitudini exemplare.

Plecînd, după cum mărturisește autorul, de la un fapt autentic, ne este înfățișată o întîmplare de excepție: datorită unei neglijențe un vagon-cisternă erupe, țiteiul conținut se revarsă, există pericolul unui incendiu, și numai intervenția curajoasă, eroică a lui Ambruș care (după expresia nefericită a autorului) „se pune ca un dop”, astupînd cu trupul său suvoitul, duce la evitarea catastrofei. Gestul său capătă prețuirea cuvenită din partea tovarășilor de muncă, din partea șefilor lui, Ambruș se dovedește încă o dată a fi la înălțimea conștiinței sale de comunist, dar aici intervine faptul neplăcut, reprobabil, veștejit de autor: conducerea, sindicatul, apreciîndu-i abnegația, curajul, vor să-l ajute să recupereze un lucru iremediabil compromis, și anume, frumosul lui costum de duminică, costum la două rînduri, zdravăn și definitiv îmbibat cu țitei. Și, așa cum ne așteptăm dealtfel, bunăvoința lor se izbește de zidul greu de clintit al birocratismului: nu există forme legale care să justifice cumpărarea unui alt costum. Dar, se întrebă eroul, și prin el, autorul, și noi înșine, o asemenea întîmplare, nu dezarmază, nu umple de amărăciune pe cel în cauză? Cu ce se alege muncitorul după o atare experiență? Întrebare plină de sens, îngrijorătoare, pentru că, într-adevăr, o asemenea atitudine a birocrăției față de sacri-

fiul, fie el și neînsemnat, fie el și de valoare secundară a unui costum la două rînduri, poate genera indiferență, blazare, dezinteres. Nu și în cazul lui Ambruș, ne asigură autorul, pentru că, mecanicul, la puțină vreme după aceea, aflat în drum spre o nuntă, se avîntă, la îndemnul propriei lui conștiințe, să evite o nouă catastrofă... probabil, cu prețul noului său costum la două rînduri. Iată, puse față în față două atitudini fundamentale antagonice: eroismul comunist și birocrăția, înalta conștiință civică și formalismul. De data aceasta învinge forța care se cuvenea să învingă. Dar cite elanuri se topește, cite inițiative se sting în fașă, cît entuziasm se pierde în ciocnirea cu acest produs monstruos al zonelor de jos ale societății noastre? Iată întrebarea tulburătoare pe care ne-o propune autorul prin scenariul său radiofonic, scris cu vizibilă participare, cu înțelegere a specificului genului, cu iscusință și cursivitate a dialogului. I se poate reproșa autorului doar introducerea — prea lungă — și o stingăcie, pe care dacă i-o tolerăm regizorului George Rada, (neexperimentat și încă nefamiliarizat cu specificul teatrului radiofonic, lucru pus în evidență de acest detaliu, ca și de abuzul de zgomote de fond, ca și de lipsa de exigență față de pronunția unor interpreți) nu i-o mai putem ierta lui Sergiu Fărcășan, cel înzestrat cu simțul umorului și, deci, familiarizat cu ridicolul: autorul își trimite eroul, după întîmplarea din gară, așa, îmbibat din cap pînă în picioare cu țitei, să bea o bere! Imaginația noastră a luat-o înaintea imaginii propuse de realizatori, efectul se presupune...

Calm, grav, și atât de omenesc, atât de simplu în cele mai declarative comentarii și cu atât mai convingător, glasul lui Colea Răutu, interpretul lui Tiberiu Ambruș.

Redacția teatrului radiofonic, spre lauda ei, niciodată ostenită în căutarea îneditului, ne oferă o lucrare neștiută a lui Eusebiu Camilar, comedia „antică” *Cele șapte turnuri* (în adaptarea radiofonică a Elisabetei Isanos), una din puținele experiențe dramatice ale celui care a scris *Cordun* și *Avizuba*, comedie de o densă substanță lirică nu numai pentru că se exercită prin vers.

Este, de fapt, o profesiune de credință a lui Eusebiu Camilar, o declarație patetică despre rolul artei în evoluția societății, despre funcția educativă a artei. Celor șapte savanți simbolizând cele șapte turnuri ale artistului, Camilar le opune personajul Orbului, Umbra lui Homer, care dezavuind eforturile lor sterile, le oferă o lecție — nu lipsită de un oarecare schematism — despre posibilele foloase ale artei, preamărind valorile tradiționale și eterne, singurele în măsură să slujească omenirii.

Fără a fi întrutotul revelatoare, comedia, și, implicit, spectacolul realizat, au meritul de a ne întregi imaginea asupra creației lui Eusebiu Camilar, de a repune în circulație un nume nu demult prestigios, azi parcă prea curînd și prea nedrept intrat în uitare. Spectacolul armonios gândit și realizat de Cristian Munteanu, poartă pecetea fiorului poetic de care e străbătută piesa, se desfășoară

pe fondul unei ilustrații muzicale inspirate (autor: Marga Capitanovici) și impune mai ales prin interpretările lui Mircea Albulescu (Umbra lui Homer), și Matei Gheorghiu (Umbra lui Ovidius).

Pumnalul e o dramatizare liberă a unui fragment din „*Romanul teatral*” de Mihail Bulgakov, „dramatizare liberă” însemnînd pesemne, în înțelesul autorului ei și alegerea absolut arbitrară a fragmentului de roman, în funcție de virtuțile dramatice) propriuzise ale fragmentului și nu de necesitatea de a reflecta prin acest fragment esența, trăsăturile fundamentale ale operei de la care se pleacă. Fragmentul a ispitit pe autorul dramatizării (cine o fi? că nu l-am putut afla nici din program, nici din emisiune) prin verva și ascuțimea cu care Bulgakov satirizează superficialitatea, dezinteresul abil mascat, de care se izbește avîntul, entuziasmul unui dramaturg debutant, victimă neconsolată a acestei prime atitudini ca și a propriei lui fantezii nestrunită. Spectacolul, încadrat în emisiunea „Teatru scurt” a fost prea scurt pentru „regalul” oferit de doi mari artiști, Radu Beligan și Toma Caragiu, niciodată împreună pe scenă, atât de rar împreună la microfon, dar atât de perfect sincronizați la înalta altitudine a interpretării lor rafinate, subtile, nuanțate, plină de culoare, greu de egalat, imposibil de întrecut.

Virgil Munteanu

